

Literatuur:

Tegen de stroom in

Bloei van de literatuur, DDR 1965 - 1976

In de jaren zestig en zeventig kwam in de DDR steeds meer verzet tegen het socialistische systeem. Een aantal gebeurtenissen voedde de onwillige houding van de schrijvers. De belangrijkste waren het elfde partijcongres in 1965 en de Praagse Lente in 1968.

Veel Oost-Duitse schrijvers hadden kritiek op het beleid van de overheid maar geloofden wel in de communistische ideologie. Zij zetten zich in voor een literatuur die deze ideologie ondersteunde. Tussen 1961 en 1965 liet het regime de teugels iets vieren; schrijvers en andere kunstenaars kregen meer ruimte. De Oost-Duitse communistische partij SED maakte daar ruw een einde aan tijdens het elfde partijcongres in 1965. Honecker, Ulbricht en andere partijfunctionarissen gingen tekeer tegen het gebrek aan moraal en het cynisme in de literatuur. Een reeks films werd verboden en publicisten als Wolf Biermann en Stefan Heym werd de mond gesnoerd. Schrijvers hadden lange tijd nodig om zich opnieuw te positioneren ten opzichte van de maatschappij. De literaire toon werd na het congres scherper. De communistische regering scherpte daarop de censuur nog meer aan en ging steeds vaker over op repressie.

Een tweede belangrijke gebeurtenis was de Praagse Lente van 1968. In Tsjechië besloot de socialist Dubcek vergaande hervormingen door te voeren. Daarop trokken Russische tanks de Tsjechische hoofdstad binnen. De hervormingsbeweging werd met geweld neergeslagen. Het agressieve optreden van de Sovjet-Unie bracht intellectuelen in andere Oostbloklanden aan het twifelen. Toch was de DDR-literatuur van eind jaren zestig bij lange na niet zo revolutionair en tegendraads als die van de BRD. De literatuur die in Oost-Duitsland verscheen, vertoonde eerder overeenkomsten met West-Duitse werken uit de jaren vijftig. Maar het DDR-regime vreesde toch dat de Tsjechische hervormingsgezindheid of de opstandigheid van de studentenbeweging uit de BRD zou overslaan naar eigen land. De communistische partij deed er alles aan om dit te voorkomen.

Artikel: <https://duitslandinstituut.nl/naslagwerk/480/tegen-de-stroom-in>